

Przemiana Makbeta i Lady Makbet

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Prezentacja multimedialna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: William Shakespeare, *Makbet*, tłum. Antoni Libera, Warszawa 2002, s. 163.
- Źródło: William Szekspir, *Makbet*, tłum. Leon Ulrich, <https://wolnelektury.pl/>.
<https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/makbet.html>.

Przemiana Makbeta i Lady Makbet

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Wybory dokonywane przez Makbeta oraz Lady Makbet nie pozostają bez wpływu na ich psychikę. Charaktery tych dwóch postaci zmieniają się wraz z rozwojem akcji dramatu. Makbet z oddanego, lojalnego żołnierza staje się władcą zaślepionym ambicją, a jego żona przechodzi przemianę z oddanej i wspierającej go towarzyszki życia w ogarniętą szaleństwem królową. Czy potrafisz opowiedzieć, jak przeplatają się ich losy?

Twoje cele

- Opiszysz, jak zmieniał się charakter bohaterów *Makbeta*.
- Zidentyfikujesz czynniki mające wpływ na zmianę charakteru postaci.
- Wyjaśnisz znaczenie elementów świata fantastycznego w *Makbecie*.

Przeczytaj

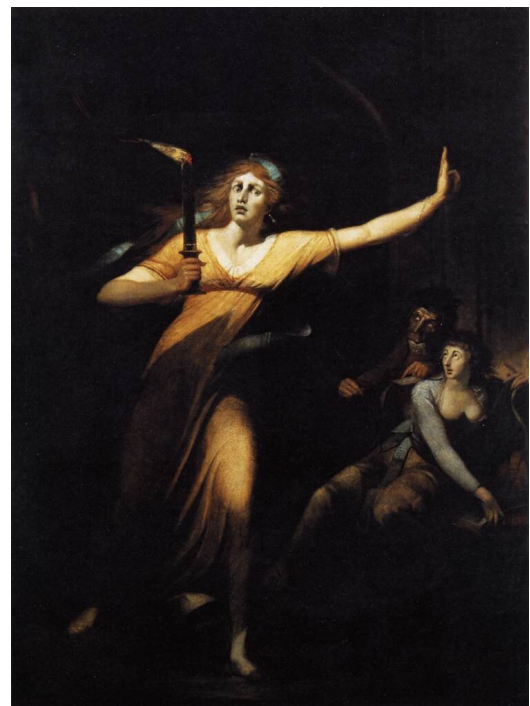
Dynamiczni bohaterowie

Siła pisarstwa Szekspira tkwi w dynamizmie charakterów zbudowanych przez niego postaci. Makbet oraz jego żona nie różnią się pod tym względem od innych bohaterów szekspirowskich. Tytułowa postać została wykreowana na podstawie przekazów pochodzących z XVI-wiecznych kronik Raphaela Holinsheada odbiegających od zapisów w innych źródłach. Historyczny Makbet był władcą Szkocji w latach 1039–1056. Władzę zyskał dzięki małżeństwu z pochodzącą z królewskiego rodu Grouch, która schroniła się w jego zamku przed wojenną zawieruchą. Makbet wraz z małżonką wsławili się mądrymi i pokojowymi rządami gwarantującymi krajowi dobrobyt. Jedną z ich decyzji było wzmocnienie władzy królewskiej i ukrócenie samowoli możnowładców. Ci ostatni jednak zbuntowali się przeciwko królowi i doprowadzili do jego obalenia dzięki wsparciu Anglików.

Nie bez znaczenia jest rola Lady Makbet w dramacie Szekspira. Jej wyjątkowość polega na tym, że wymyka się ona wzorcom kobiecych bohaterek literackich. Szekspir prawdopodobnie zbudował tę postać na podstawie losów Tanaquili i Tulii, żon rzymskich władców przedstawionych w *Historii Rzymu* Liwiusza w przekładzie Williama Paintera. Obie królowe doprowadziły do koronacji swoich mężów, uciekając się do podstępu. Painter opisuje scenę, w której Tanaquil zachęca męża do działania, podważając jego męstwo. Podobnie zachowuje się Lady Makbet.

Na decyzje Makbeta i jego przemianę ma również wpływ świat fantastyczny, do którego należą wiedźmy, zjawy, duchy oraz sny i wizje głównych bohaterów. Każdy z wymienionych elementów ma w dramacie swoje określone znaczenie.

Droga Makbeta do upadku wiedzie przez decyzje, na które wpływ ma wiele czynników. Gdyby był on bohaterem antycznym, a jego wyborami rządziło fatum, moglibyśmy powiedzieć, że jego los jest zdeterminowany przez siły boskie – podobnie jak w przypadku króla Edypa i jego wyborów. Szkocki władca wierzy jednak w przepowiednię podsycającą jego ambicje i podejmuje takie decyzje, aby się spełniła. Król Edyp z kolei myśli, że uniknie

Szałeństwo Lady Makbet

Źródło: Johann Heinrich Füssli, 1784, domena publiczna.

przeznaczenia, jeśli będzie świadomie wybierał, podczas gdy wszystkie jego wybory prowadziły do tego samego finału...

Polecenie 1

Zapoznaj się z poniższymi fragmentami *Makbeta* ukazującymi przemianę głównego bohatera. Opowiedz, co miało wpływ na jego decyzje.

((William Szekspir

Makbet

1

MAKBET

(na stronie)

Dwie ich przepowiednie
Już się spełniły, jak szczęśliwy prolog
Do królewskiego w przyszłości dramatu. —
Raz jeszcze dzięki składam wam, panowie! —

(na stronie)

Nadprzyrodzone trzech istot podszepty
Złe być nie mogą, nie mogą być dobre.
Jeśli złe, czemu prawdą zaczynają
I pomyślności dają mi zadatek?
Jestem Cawdoru **thanem**. Jeśli dobre,
Dlaczego ucho nadstawiam pokusom,
Na których straszny obraz włos się jeży,
Mężne me serce w mych się tłucze piersiach,
Z siłą naturze ludzkiej niezwykłą?
Strach mniej jest straszny, mniej ma w sobie grozy
W rzeczywistości, niż strach w wyobraźni.
Myśl, której tylko marzeniem morderstwo,
Wstrząsa tak słabą ludzką mą naturą,

Że siły duszy mdleją w przypuszczeniach,
I nie istnieje tylko to, co nie jest.

2

MAKBET

(na stronie)

Książę Cumberlandu!

Ten kamień, który zawala mi drogę,
Przeskoczyć muszę, jeśli upaść nie chcę.

Przymrużcie, gwiazdy, ogniste źrenice,

Na czarne duszy mojej tajemnice!

Niechaj mej ręki oko me nie widzi!

Niech się czyn spełni, którym wzrok się brzydzi!

3

MAKBET

Ciągle do mnie woła,

Wszędzie głos słyszę: „Już nie uśniesz więcej!

Glamis sen zabił i dlatego Cawdor

Nie uśnie więcej, Makbet spać nie będzie!”

LADY MAKBET

Któż to tak woła? Co, dostojny thanie,

Do tegoż stopnia hart duszy osłabiasz,

Że słuchasz mózgu chorego podszeptów? —

Weź trochę wody, i idź z twojej dłoni

Omyj to szpetne świadectwo co prędzej.

4

SEYTON

Królowa umarła.

MAKBET

Później jej trochę należało umrzeć;
Na słowa takie czas jeszcze nie przyszedł.
Jutro po jutrze i po jutrze jutro,
Wolnym się krokiem od dnia do dnia czołga,
Aż do ostatniej wszech czasów sylaby,
A wszystkie wczoraj nasze przyświecały
Głupcom na drodze do prochów mogiły.
Zgaśnij, o zgaśnij świeco krótkotrwała!
To życie tylko cieniem jest przelotnym,
Nędznym aktorem, co przez swą godzinę
Na scenie świata pawi się i puszy,
I milknie potem; to opowiadana
Z krzykiem i furią powieść przez idiotę,
Nic nie znacząca.

Źródło: William Szekspir, *Makbet*, tłum. Leon Ulrich, <https://wolnelektury.pl/>.

Słownik

dramat elżbietański

gatunek dramatu powstały na przełomie XV i XVI w. w Anglii za panowania królowej Elżbiety I

than lub tan

naczelnik hrabstwa

theatrum mundi

(łac. *teatr* – świat) jeden z najbardziej znanych toposów (powtarzających się motywów) w literaturze, porównujący świat i życie ludzkie do toczącego się teatralnego przedstawienia; często spotykany w literaturze renesansu i baroku

The Globe

najsłynniejszy teatr szekspirowski działający w Londynie w latach 1599–1642, założony przez braci Richarda i Cuthberta Burbage'ów; wystawiano w nim premiery utworów Szekspira oraz sztuki Bena Jonsona i Johna Webstera, aktorami byli wyłącznie mężczyźni

Prezentacja multimedialna

Polecenie 1

Zapoznaj się z prezentacją przedstawiającą proces przemiany Makbeta. Co wpływało na jego decyzje? Czy bez presji ze strony innych ludzi i wydarzeń byłby tą samą osobą? Przedstaw argumenty popierające twoją opinię.

Licencja materiału ilustracyjnego: CC BY-NC-ND 2.0, Arkansas Repertory Theatre, *Makbet*, źródło: <http://flickr.com>. Nagrania audio pochodzą ze spektaklu *Makbet* w reż. Andrzeja Wajdy, Teatr Stary w Krakowie, 2010; licencja edukacyjna. Źródło: <https://ninateka.pl/>. Cytaty pochodzą z wydania: William Shakespeare, *Makbet*, tłum. A. Libera, Warszawa 2002.

Ćwiczenie 2

Ułóż wydarzenia, w których bierze udział Makbet, we właściwej kolejności.

Duch Banka nawiedza Makbeta podczas wieczerzy.

Makbet pokonuje Norwegów, dowodząc wojskiem Duncana.

Przepowiednia czarownic: Makbeta nie zabije nikt zrodzony z kobiety, pozostanie on królem, aż las birnamski nie podejdzie pod mury zamku.

Śmierć Makbeta z ręki Macduffa.

Śmierć Lady Makbet.

Makbet zleca morderstwo Banka.

Makbet zabija Duncana oraz królewskich strażników.

Szaleństwo Lady Makbet.

Wojska Malcolma i Macduffa podchodzą pod zamek Makbeta w przebraniu z drzew i gałęzi.

Makbet zleca zabójstwo rodziny Macduffa.

Przepowiednia czarownic: Makbet będzie podwójnym thanem i królem, a Banko ojcem królów.

Ćwiczenie 3

Rozpoznaj emocje bohatera. Połącz cytaty z nazwami stanów i emocji, jakim ulega.

*„Myśl, której tylko marzeniem
morderstwo,
Wstrząsa tak słabą ludzką mą naturą,
Że siły duszy mdleją
w przypuszczeniach,
I nie istnieje tylko to, co nie jest.”*

wyrzuty sumienia

*„Nad nim tu dzisiaj podwójna straż
czuwa:
Naprzód, jak krewny jego i poddany
Dwa mam powody wzdrygać się przed
czynem [...]”*

pokusa

*„Ciągłe do mnie woła,
Wszędzie głos słyszę: ‘Już nie uśniesz
więcej!
Glamis sen zabił i dlatego Cawdor
Nie uśnie więcej, Makbet spać nie
będzie!’ «»”*

lojalność

*„Postanowiłem. Do strasznego czynu
Przywołam wszystkie duszy mej potęgi.
Idźmy pozorem pięknym zwodzić gości,
Serc kłamstwo ukryć w twarzy
kłamliwości!”*

wahanie

*„Wierność ma, królu, i me
posłuszeństwo
Same się płacą, gdy ci mogą służyć.”*

zdecydowanie

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z tekstem i zaznacz właściwą odpowiedź na pytanie: czym jest życie według Makbeta?

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/P1859iEhy>

nicością

przechodzącym cieniem

koszmarem sennym

opowieścią idioty

nieprzeniknioną nocą

nieszczęsnym aktorem

William Shakespeare

Makbet

MAKBET

Śmierć mogła byłaby jeszcze poczekać.

Na takie słowa zawsze byłby czas.

Jutro – i jutro – i jutro – i jutro.

Tak się kuśtyka przez życie z dnia na dzień,

Aż kropka zamknie pisany nam czas.

A każdy dzień miniony jest jak płomyk,

Który nam, głupcom, oświeśla podstępnie

Drogę ku śmierci. W proch. – Gaśnij, kaganku. –

Życie to tylko przechodzący cień;

Nieszczęsny aktor, który przez godzinę

Coś patetycznie odgrywa na scenie,

Po czym na zawsze znika. To opowieść
Snuta przez kogoś niespełna rozumu,
Krzykliwa, gorączkowa i bez sensu.

Źródło: William Shakespeare, *Makbet*, tłum. Antoni Libera, Warszawa 2002, s. 163.

Ćwiczenie 5

Świat przedstawiony w *Makbecie* składa się z dwóch współistniejących wymiarów: realistycznego i fantastycznego. Zdecyduj, które z wymienionych czynników należą do porządku realnego, a które do fantastycznego. Powiedz, jaki jest ich wpływ na zachowanie i decyzje Makbeta.

Świat realistyczny

Świat fantastyczny

przepowiednie

duch Banka

zakrwawiony sztylet ukazujący się Makbetowi przed zabiciem Duncana

zakrwawione dłonie Makbeta po zabójstwie Duncana i jego stróżów

list Makbeta do Lady Makbet

zjawy

żołnierze podchodzący pod zamek Makbeta

wiedźmy

krwawe plamy na dłoniach Lady Makbet

Ćwiczenie 6

Wypisz poniżej sceny, w których pojawia się motyw snu. Spróbuj ustalić znaczenie tego motywu w dramacie.

Motyw snu pojawia się w scenach...

Ma on znaczenie...

Ćwiczenie 7

Twoim zadaniem będzie stworzenie osi czasu dla Lady Makbet. Poniżej zapisz swoje propozycje i cytaty.

Twoim zadaniem będzie stworzenie osi czasu dla Lady Makbet. Poniżej zapisz swoje propozycje i potrzebne cytaty.

Co robi bohaterka?

Co bohaterka mówi i myśli?

Co o bohaterce sądzą inni?

W jaki sposób bohaterka się zmienia?

Dla nauczyciela

Autorka: Monika Spławska-Murmyło

Przedmiot: język polski

Temat: Przemiana Makbeta i Lady Makbet.

Grupa docelowa: uczniowie III etapu edukacyjnego, liceum, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje.

11) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

3) rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

8) tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym;

10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się,
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności,
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- rozpoznaje konwencje literackie w *Makbecie* (realistyczną, fantastyczną, symboliczną) i wskazuje ich elementy;
- interpretuje treści symboliczne w *Makbecie*;
- opowiada o sposobach kreowania świata przedstawionego w utworze;
- charakteryzuje bohaterów dramatu.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody nauczania:

- metoda ćwiczeń przedmiotowych,
- mapa myśli,
- dyskusja,
- stoplkatki.

Formy zajęć:

- praca indywidualna,
- praca w parach,
- praca w grupach,
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki,
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale,
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Nauczyciel podaje uczniom temat i cele zajęć. Wspólnie ustalają kryteria sukcesu.
2. Mapa myśli. Uczniowie za pomocą mapy myśli, próbują przedstawić, jak zmieniał się charakter Makbeta na przestrzeni wydarzeń dramatu. Wybrany uczestnik zajęć podsumowuje pracę kolegów i koleżanek.

Faza realizacyjna

1. Uczniowie zapoznają się z treścią e-materiału oraz multimedium bazowym (prezentacja) i wykonują polecenia.
2. Wybrany uczeń podsumowuje dotychczasową pracę na lekcji.
3. Praca w grupach: stoplkatki. Uczniowie pracują w 5-osobowych zespołach. Połowa klasy przygotowuje nieruchome sceny ilustrujące przemianę Makbeta, a druga połowa – Lady Makbet. Prezentacje grup powinny ukazywać kolejne etapy metamorfozy bohaterów.
4. Prezentacja i omówienie stopklatek na forum klasy. Zwrócenie uwagi na różnice w przedstawieniu przemiany bohaterów.
5. Uczniowie samodzielnie wykonują ćwiczenia nr 2, 3 4 i 6 w e-materiale.

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel zadaje uczniom pytania podsumowujące, np.

- Czy można powiedzieć, że losy Makbeta i Lady Makbet są komplementarne?
- Kto lub co miało największy wpływ na zachowanie Makbeta? Jakimi pobudkami kieruje się Lady Makbet?

Praca domowa:

Przeprowadź wywiad z Makbetem lub Lady Makbet dotyczący ich przemiany. Zapisz pytania i odpowiedzi wybranej postaci.

Materiały pomocnicze:

Dodatkowe teksty kultury oraz źródła łączące się z tematem lekcji, do wykorzystania przez nauczyciela:

Niccolo Macchiavelli, *Książę*, tłum. W. Rzymowski, Warszawa 2017.

Juliusz Słowacki, *Balladyna*, Kraków 2004.

Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*, Z. Podgórzec, Kraków 2012.

Tron we krwi, reż. i scen. Akira Kurosawa, Warszawa 2008.

Terry Pratchett, *Trzy wiedźmy*, tłum. P. Cholewa, Warszawa 2015.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Nauczyciel może wykorzystać multimedium do pracy w parach: uczniowie, korzystając z narzędzi TIK, przygotowują prezentację o przemianie Lady Makbet na wzór prezentacji o Makbecie.